

»TULIN VAKUUTTUNEEKSI»

Argumentti ja kritiikki: lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot. Toimittanut Marja-Liisa Kakkuri-Knuuttila. Gaudeamus, Helsinki 1998. 447 s. ISBN 951-662-738-2.

Retoriikkaa käsittelevää opiskelu- ja oppimateriaalia etsivälle Marja-Liisa Kakkuri-Knuuttilan toimittama retoriikan oppikirja *Argumentti ja kritiikki: lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot* on iloinen löytö. Kun jo pitkään on ollut vireillä retoriikan uusi kukoistus, näitä asiasta kiinnostuneita varmasti riittää.

Gaudeamus on tehnyt ansiokkaan teon julkaisemalla teoksen, jota vastaavaa ei ole aiemmin suomeksi kirjoitettu. Pelkästään tämä ei tietenkään merkitsisi paljoakaan, ellei myös aihe olisi tärkeä. Ja sehän on, sillä retoriikka, argumentaatio, väittely ja vakuuttaminen ovat niin arkipäivän, tieteen kuin politiikankin työvälaineitä, eivät mitään harvojen herkkua tai salatiedettä. Retoriikkaan usein liittyvät mielikuvat manipulatiosta, propagandasta tai muusta kielteisestä tekevät siitä kuitenkin jossakin määrin vaikean aiheen käsitellä. Kakkuri-Knuuttila onnistuu mielestäni tehtävässään oikein hyvin.

Yksi kirjan pääajatuksista on osoittaa argumentaation keskeisyys ja merkitys sekä viestinnässä että ajattelussa. Ei ole yhden-tekuvää, miten esitämme asiamme. Johdonmukainen, kriittinen argumentointiprosessi auttaa selkeyttämään ajatuksia ja esittämään niitä julkisesti joko puheen tai kirjoituksen muodossa. Tämä on tärkeää kaikis-

sa viestintätilanteissa, joissa on merkitystä sanoman perillemenon varmistamisella.

Kirja on lähestymistavaltaan hyvin aris- toteellinen. Se jaottelee asioita ja pyrkii käsittelemään niitä loogisesti. Tämä rakenne käy hyvin ilmi jo kahdeksansivuisesta sisällysluettelosta. Kuin kädestä pitäen johdatetuna lukija pääsee matkalle argumenttien maailmaan. Kaikkia ei varmasti miellytä asioiden esittäminen yksityiskohtaisen vaiheittain, mutta oppikirjassa menetelmä on aivan paikallaan.

Kirjan teksti on pääosin Kakkuri-Knuuttilan käsialaa. Teoksen muut kirjoittajat ovat Jaana Hallamaa, Ilpo Halonen, Visa Heinonen, Janne Hiipakka ja Petri Ylikoski. Yksi mielenkiintoisimmista luvuista on Kuluttajatutkimuskeskuksen erikoistutkijan Visa Heinosen yhdessä Kakkuri-Knuuttilan kanssa kirjoittama analyysi talouspolitiikan retoriikasta. Se on näyte siitä, miten argumentaatiota voidaan tutkia. Kohteena on valtionvarainministeri Sauli Niinistön budjettia koskeva esitelmä vuodelta 1997. Askel askelelta meille osoitetaan, mikä on tekstin pääväite: »Hyväksykää vuoden 1997 budjetin säästöt ja veronalennus» (s. 289). Esimerkki on valaiseva osoitus argumentaatioanalyysin mahdollisuuksista, unohtamatta esimerkiksi tyyliä tai yleisöä koskevaa retorista analyysia. ▽

Teos on todellakin oppikirja. Siinä on paljon toistoa, selvennyksiä sekä yhteenvetoja. Kirjassa on myös harjoituksia vastauksineen, ja siihen on saatavissa myös opettajan kirja. Oppikirjaksi se onkin hyvä, sillä siinä on aineksia monenlaisista yhteyksistä: talouspolitiikasta tieteeseen, tieteenfilosofiasta moraalikysymyksiin. Sitä voi näin ollen käyttää niin osakysymysten esittelyyn kuin kokonaiskäsityksen hahmottamiseen.

Hakuteokseksi Kakkuri-Knuutilan teos ei helposti taivu, sillä hakemisto ei ole siihen riittävä eikä kattava. Erityisesti enthymema-käsitteen puuttuminen luettelosta hämmästytti, koska se on kuitenkin perustana olevan Aristoteleen retorisen opin käsitteitä. (Aristoteleen enthymema-käsityksistä voi lukea vaikkapa Gaudeamuksen 1997 julkaisemasta kirjasta *Aristoteles IX: retoriikka ja runousoppi*, sen toisen kirjan luvuista 20–26.) Vaikka luvussa kolme esi-

tetäänkin kritiikkiä tämän käsitteen käyttökelpoisuudesta, olisi paikallaan ohjata lukijaa löytämään tämä kritiikki ilman, että on käytävä läpi koko kirja.

Ulkoasultaan kirja on jokseenkin raskastekoinen. Huolimatta pyrkimyksestä loogisuuteen se on myös hieman sekava, koska tekstiin on sisällytetty suuri määrä yhteenvetoja, jotka on esitetty laatikoissa. Tekstiin liittyviä esimerkkejä on myös lukuksia, mutta niiden sijoittelu ei aina ole selkeää.

Suuri ihmetyksen aihe on se, ettei tällaista teosta ole aikaisemmin julkaistu. Ainakin minut kirja vakuutti tarpeellisuudestaan ja käyttökelpoisuudestaan. ■

JOEL KUORTTI
Filologia I,
Tampereen yliopisto,
PL 607, 33101 Tampere
Sähköposti: joel.kuortti@uta.fi

